

KRAUSZ ÉVA

Kézikönyv az idős értelmi fogyatékos emberek segítségéről

(Időskorú értelmi fogyatékos emberek kísérése, segítése.
Akadémiai Kiadó 2006)

A könyv a Kézenfogva Alapítvány és a Lebenshilfe Österreich osztrák alapítvány szerkesztésében jelent meg. A témával kapcsolatban ez az első magyar nyelvű kiadvány, amely magyar szerzők és egy osztrák szakember, Maria Bruckmüller munkáját tartalmazza.

A magyar szerzők elsősorban elméleti áttekintést adnak a témával kapcsolatos kérdésekről. Maria Bruckmüller az Ausztriában több évtizede működő lakóotthonok, lakásotthonok, nappali foglalkoztatók stb. gyakorlatával, és az abból levonható elmélettel ismerteti meg az olvasót. A könyv elsősorban szakemberek – különösen az idősödő és idős értelmi fogyatékos emberekkel foglalkozók, a mindennapi gyakorlatban tevékenykedők, a különböző előképzettséggel rendelkező kísérők-segítők – részére tartalmaz nélkülözhetetlen ismereteket. Tankönyvnek is tekinthető.

A könyv bővíti és rendszerezi a témával foglalkozók ismereteit, s emellett továbbgondolkodásra készíti. A könyv fejezetei: Az időskor jellemzése, Alapszükségletek időskorban, Életminőség és szolgáltatások, Komplex tüneti kezelés az élet végén.

A Függelék – az időskori alapszükségletek, a hétköznapi megvalósítás kritériumai a kísérők-segítők részére – nélkülözhetetlen ismereteket tartalmaz.

Amint az a könyv fejezeteiből kiderül, ezekben tisztázódik az időskor fogalma, az idős emberek társadalmi helyzete, pszichés problémáiknak, szükségleteiknek természete. Részletesen szól azokról a fizikai (egészségügyi) problémákról is, amelyek az idős csoport tagjainál jelentkeznek.

A könyv részletesen tárgyalja az idősödő és idős értelmileg akadályozott emberek pszichoszociális problémáit, nem feledkezve el azokról a betegségekről, szűrővizsgálatokról, amelyek különös odafigyelést igényelnek.

Külön fejezetben olvashatunk a Down-szindrómával élő emberek egyéni életének és várható állapotváltozásának alakulásáról.

A könyv szerzői egységesen állást foglalnak – hitet tesznek – a ma még sok tekintetben előforduló és az értelmi fogyatékos emberek életét megnehezítő diszkrimináció, lekezelő, olykor megalázó bánásmód, magatartás ellen. A szerzők mindegyike hangsúlyozza, hogy az értelmileg akadályozott, sérült fogyatékos emberek embertársaink, akik ugyanolyan és ugyanannyi tiszteletet érdemelnek, mint mindenki más.

Az utóbbi évtizedben sokat változott a szakmai és társadalmi közgondolkodás a sérült emberekkel kapcsolatban. A korábbi évtizedekben a

gyógypedagógusok és a társszakmák képviselői elsősorban az iskoláskorú értelmileg akadályozott gyermekek nevelésével, fejlesztésével foglalkoztak, előtérbe helyezve a gyerekek sérültségi fokát, annak korrekcióját. Ezért mi szakemberek is kissé felkészületlenek vagyunk a felnőtt- és idős-korral járó tünetek, jelenségek kezelésében.

„Míg korábban a segítő döntött minden kérdésben, addig ma már azt támogatjuk, hogy az akadályozott ember kompetenciáit állítsuk előtérbe, amennyiben ezt fogyatékosága megengedi” – írja Maria Bruckmüller az időskorúak életéről szólva.

Az értelmileg sérült – akadályozott – fogyatékos felnőtt vagy idős ember nem tekinthető „nagy gyereknek”, akit babusgatunk, irányítunk, hanem megadjuk az idős embernek kijáró tiszteletet, és lehetővé tesszük számára, hogy amennyire képes rá, beleszólhasson az életével kapcsolatos döntésekbe.

A lakóotthoni filozófia lényege, hogy a sérült ember önrendelkezési jogát megerősítik. Ezzel kapcsolatban – ismerve a hazai viszonyokat – kiemelendőnek tartom a következőket:

„A fogyatékos ember feladata: akarat – felelni valamiért – választani – felelősséget átruházni – kockáztatni.

A kísérő (segítő) feladata: saját felelősségvállalás támogatása – saját felelősségvállalás korlátozása.”

A fenti gondolat leegyszerűsítve: a túlsegítés ugyanolyan ártalmas lehet, mint az elhanyagolás.

A munkáról és mindenfajta munkatevékenységről külön fejezetben olvashatunk. A lakhatási formákat részletesen ismerteti a szerző. Ez a fejezet az osztrák gyakorlatot mutatja be. Meggyőződésem, hogy a hazai gyakorlatban ebben az irányban kell haladnunk.

A munkatársak kiválasztásával kapcsolatban a következőkre kell figyelniünk: multiprofesszionális teamre van szükség, amelyben túlsúlyban a gyógypedagógusok vannak. A munkatársaknak különböző szakképzettséggel kell rendelkezniük, olvashatjuk. Nélkülözhetetlen a team-munka és a szupervízió. Jelenleg és a jövőben is erre kell törekedniünk.

Nagyon fontosnak és kiemelendőnek tartom az életrajz-feldolgozással kapcsolatos ajánlásokat. A családból a lakóotthonba kerülő embernek is egyedi, csak rá jellemző élettörténete van. Ennek feldolgozása, az emlékek életben és ébren tartása mindannyiunk életében, így az értelmileg akadályozott ember életében is nagyon fontos. Ez csökkentheti az elmagányosodást, az érzelmi elsivárosodást. Hasznos és megvalósítható ötleteket kapunk a szabadidő kellemes eltöltéséhez, a klubok szervezéséhez.

A vallásgyakorlásról szóló fejezetből kiemelendő, hogy mindig a családban gyakorolt vallási szokások követésére kell törekedni, és ne a segítő-kísérő vallási világnézeti meggyőződése legyen az irányadó.

Az olvasó figyelmébe ajánlom a „Komplex tüneti kezelés az élet végén” című fejezetet. Ebben megismerkedhetünk a palliatív ellátás módjaival, az utolsó útra való kísérés fontos tudnivalóival.

Egy könyvismertetés nem vállalkozhat minden fejezet részletes ismertetésére. A könyv elolvasását és feldolgozását (képzettségétől függetlenül) minden olyan munkacsoportnak és egyénnek ajánlom, amely és aki nemcsak az értelmileg akadályozott fogyatékos idős emberekkel foglalkozik,

KÖNYVEKRŐL, FOLYÓIRATOKRÓL

hanem minden egyéb humán foglalkozás terén érdekelt (tehát pl. gyógy-
pedagógusoknak, pszichológusoknak, szociális munkásoknak, egészség-
ügyi dolgozóknak, foglalkoztató szakembereknek).

(A kézikönyv ára 2100 Ft, de az Akadémiai Kiadónál 20 százalékkal olcsóbban meg-
vásárolható.)
